

تبعیض در همه سطوح نظام آموزشی موجب غربال کردن بخش بیشتری از کودکان عرب فلسطینی در سال‌های بالاتر می‌شود. به بیان دیگر این تبعیض‌ها دانش آموزان عرب فلسطینی بیشتری را در کلاس‌های بالاتر از تحصیل محروم کرده و یا از فرصت‌های تحصیلات عالی‌تر باز می‌دارد. موانعی که دانش آموزان عرب فلسطینی از کودکان تا دانشگاه با آن رو به رو هستند همچون یک سری غربال‌های متوالی می‌باشد که به ترتیب سوراخ‌های بزرگتری داشته و در مقاطع تحصیلی بالاتر، دانش آموزان بیشتری را از تحصیل محروم می‌کند. در هر مرحله، فیلترهای نظام آموزشی اسرائیل دانش آموزان عرب فلسطینی بیشتری را در مقایسه با دانش آموزان یهودی از گردونه تحصیل خارج می‌کند. کودکانی که فاقد دسترسی به کودکان هستند در مدارس ابتدایی عملکرد ضعیف‌تری خواهند داشت. نرخ ترک تحصیل در میان دانش آموزان مدارس مخروبه، دور دست و فاقد منابع و امکانات کافی بسیار بالاتر است. مدیر یکی از مدارس به "سازمان نظارت بر حقوق بشر" گفت برنامه‌های حرفه‌ای نیز اغلب کودکان را برای مشاغل نظیر "نجاری" کار با ماشین‌آلات و یا مکانیکی در یک گاراژ" تعلیم می‌دهند. (۵)

بسیاری از دانش آموزان عرب فلسطینی که ممکن است تمایلات آکادمیک و یا حرفه‌ای داشته باشند بعزت وجود آزمونی که برای نظام مدارس یهودیان تنظیم شده است از تحصیلات عالی‌تر محروم می‌شوند. این آزمون در واقع نقطه تلاقی دو نظام آموزشی غیر برابر می‌باشد. دانش آموزان عرب فلسطینی که در مدرسه باقی می‌مانند به خوبی از عهده امتحانات سراسری از جمله امتحانات سراسری "بگروت" که پیش نیاز دریافت دیپلم دبیرستان و ورود به دانشگاه‌ها می‌باشد بر نمی‌آیند. علاوه بر این آزمون اجباری "هوش سنجی" که به گفته مربیان عرب فلسطینی دارای بار فرهنگی بوده و ترجمه آزمونی است که به دانش آموزان مدارس یهودی داده می‌شود نیز بخش دیگری از دانش آموزان عرب فلسطینی را عملاً از دور خارج می‌کند. در نتیجه میزان رد شدن تقاضای اعراب فلسطینی برای تحصیل در دانشگاه به مراتب بالاتر از دانش آموزان یهودی است. برای نمونه تنها ۵/۷ درصد از دانشجویانی که در سال تحصیلی ۱۹۹۸-۱۹۹۹ اولین مدرک دانشگاهی خود را دریافت کردند عرب فلسطینی بوده و بقیه یهودی بوده‌اند.

دولت اسرائیل توضیحات متعدد دیگری نیز برای تبیین علت شکاف میان عملکرد دانش آموزان عرب فلسطینی و یهودی ارائه کرده است. این توضیحات شامل فقر، طرز تلقی‌های فرهنگی بخصوص در ارتباط با دختران می‌شود. اما

یافته های "سازمان نظارت بر حقوق بشر" حاکی از این است که نه فقر و نه دیدگاه‌های فرهنگی می تواند علت شکاف موجود باشد. در واقع در بسیاری از موارد اطلاعات موجود کاملاً ناقص این گونه ادعاها بوده که نه تبعیض بلکه عوامل مذکور را ریشه اصلی این مشکل می دانند. علاوه بر این تبعیض حالت دوره‌ای و انباشتگی دارد. یک نسلی که از کیفیت آموزشی پایین و در نتیجه فرصت های تحصیلی کمی برخوردار بوده است از نظر درآمد نیز در سطح پایینی قرار داشته و در نتیجه نمی‌تواند فرزندان خود را به مدارس بفرستد که دارای معلمین شایسته‌تری هستند.

اگر چه دانش آموزان یهودی کم درآمد بویژه در میان مهاجران جدید، یهودیان سفاردیک، و یا میزراهی (۶) با چالش های مشابهی نظیر دانش آموزان عرب فلسطینی فقیر مواجه هستند، اما دولت برای دانش آموزان یهودی محروم، منابع و امکاناتی را مهیا نموده است که عملکرد درسی آنها بهبود بخشیده و مانع ترک تحصیل آنها می شود. این گونه امکانات شامل برنامه‌های جبرانی و تقویتی، مشاوره، امور انضباطی و آموزش‌های حرفه‌ای می باشد که در مدارس یهودی ارائه می‌شود.

وزارت آموزش و پرورش برای سنجش نیازهای دانش آموزان عرب فلسطینی از معیار متفاوتی در مقایسه با دانش آموزان یهودی استفاده می کند. این معیارها به منظور سنجش میزان کمبودها، دانش آموزان عرب فلسطینی را با یکدیگر و نه با کل دانش آموزان اسرائیلی (اعم از یهودی و عرب) مقایسه می‌کند. اگر چه بعضی از دانش آموزان عرب فلسطینی از برنامه‌های جبرانی و تقویتی برخوردارند، اما با وجود نیاز بسیار زیادی که به این گونه برنامه‌ها دارند به نسبت دانش آموزان یهودی سهم بسیار کمتری دریافت می کنند. بر اساس مطالعه‌ای که در سال ۲۰۰۰ توسط اساتید دانشگاه عبری انجام شد دانش آموزان یهودی پنج برابر بیشتر از دانش آموزان عرب فلسطینی امکانات جبرانی و تقویتی دریافت می کنند. (۷) به این ترتیب اگر چه دولت اسرائیل اعلام کرده است سیاست ویژه‌ای برای دانش آموزان نیازمند بکار اتخاذ کرده است اما این سیاست دانش آموزان عرب فلسطینی را در بر نگرفته و علیه آنها تبعیض قایل می شود.

دولت اسرائیل تا حدودی تصدیق کرده است که سطح نظام آموزشی اعراب از نظام آموزشی یهودیان پایین تر است. برای نمونه در گزارش خود به کمیته حقوق کودک سازمان ملل متحد اعلام کرد:

"اختلاف زیادی بین منابع تخصیص داده شده به بخش های آموزشی عرب و یهودی وجود دارد. این تفاوت ها در ابعاد گوناگون آموزش عرب نظیر زیرساختارهای فیزیکی، متوسط تعداد دانش آموزان در هر کلاس، میزان ساعات تقویتی، وسعت خدمات پشتیبانی و سطح تحصیلی پرسنل حرفه‌ای نمایان است." (۸)

دولت اسرائیل همچنین اعلام کرد در سال ۱۹۹۱ سرمایه گذاری دولتی برای دانش آموزان عرب فلسطینی ۶۰ درصد از سرمایه گذاری برای هر دانش آموز یهودی بوده است. در دهه گذشته دولت کمیته‌های متعددی را برای بررسی مشکلات آموزشی بادیه نشین های صحرای نقب و نیز آموزش استثنایی تعیین کرده است. این کمیته‌ها شکاف های فراوانی در نحوه برخورد دولت با دانش آموزان عرب فلسطینی و یهودی مشاهده کرده و توصیه هایی برای حل این مشکل ارائه نمود. اگر چه نگرانی اصلی "کمیته رفع شکاف وزارت آموزش و پرورش" فاصله میان دانش آموزان یهودی بود اما این کمیته در دسامبر ۲۰۰۰ بر اختلاف‌های فاحشی که در سطح مدیریت وزارت آموزش و پرورش بر سر آموزش عرب وجود دارد صحه گذارد.

با وجود تمام این شواهد دولت تغییری در نظام آموزشی تبعیض آمیز خود صورت نداده است. در دهه گذشته، دولت قول داده بود مقادیری، اگر چه ناکافی، برای برابری دو نظام مدرسه‌ای یاد شده کمک کند اما عمدتاً به این وعده‌ها جامه عمل نپوشاند. کمک های مالی به نظام آموزشی اعراب در بیشتر مناطق حتی به میزان درصد جمعیت اعراب نیست چه رسد به آنکه جبران کننده تبعیض‌های سال‌های گذشته باشد.

این بی توجهی‌ها حاکی از اولویت پایینی است که دولت اسرائیل و حتی آنها که مسئول نظام آموزشی عرب هستند برای دانش آموزان عرب فلسطینی قایل هستند. بیانی‌ها و اظهارات مقام‌های عالیرتبه آموزشی، بنظر می رسد سیستم آموزشی عرب را در وهله اول بر نمی‌گیرد. برای نمونه هنگامیکه لیمور لیونات وزیر جدید آموزش و پرورش اظهار امیدواری کرد که هیچ کودکی در اسرائیل نباشد که اصول و ارزش های یهودی و صهیونیسم را فرا نمی‌گیرد، مسئولیت خود در قبال اعراب فلسطینی را فراموش کرده بود. وی بعد از این

ماجرا توضیح داد که اظهارات وی خطاب به کودکان عرب فلسطینی نبوده است.
(۹)

از این بدتر اظهارات صریح نژادپرستانه برخی مقام های آموزشی اسرائیل در رسانه های جمعی می باشد که با واکنش های انتقاد آمیزی نیز رو به رو شدند. موشه شوهارت رئیس اداره آموزش بادیه نشینان در مصاحبه ای با "جویش ویک" اظهار داشت بادیه نشینان که از فقر خود شکایت می کنند، مردم "خونخواری هستند که همسران متعدد و ۳۰ بچه دارند و به توسعه غیرقانونی شهرک های خود در سرزمین های دولتی ادامه می دهند." وقتی از وی درباره لوله کشی داخلی در مدارس بادیه نشینان سوال شد پاسخ داد: "در فرهنگ آنها قضای حاجت در بیرون از ساختمان انجام می شود. آنها حتی نمی دانند که چطور سیفون توالت را بکشند." (۱۰)

برخی مقام های دولتی اسرائیل در گفت و گو با "سازمان نظارت بر حقوق بشر" اظهار داشتند پیشرفت هایی در زمینه آموزش عرب از ۵۳ سال پیش در هنگام تشکیل دولت اسرائیل تاکنون حاصل شده است. (۱۱) یار لوین معاون مدیر کل و رئیس روابط بین الملل وزارت آموزش و پرورش به "سازمان نظارت بر حقوق بشر" گفت: "من شک ندارم که طی سی تا چهل سال آینده هم شکاف بین یهودیان اشکنازی و یهودیان سفاردیک و هم شکاف بین یهودیان و اعراب از میان خواهد رفت. سی تا چهل سال برای تاریخ زمان چندانی به شمار نمی آید." (۱۲)